

ION MĂRII
(Cluj-Napoca)

NOTE LEXICOGRAFICE

În memoria eminentului folclorist și
istoric literar Virgiliu Florea,
bunul nostru coleg și prieten de o viață

Precizare: Prezentele note lexicografice fac parte dintr-un serial de astfel de texte lingvistice. *Direc*t, aceste note, în secțiunea a II-a, cea consacrată *observațiilor*, se referă, *critic* (și *nu criticist*), la MDA; *indirec*t, însă, ele vizează, desigur, și *reredactarea*, pe sau în baza fișierului marelui nostru dicționar academic, ca DLR (serie nouă), a DA sau, riguros și (foarte) adevărat, a DA ms, lucrare lexicografică academică integral redactată și revizuită (din păcate chiar și ideologic) prin efortul lexicografilor clujeni (în perioada 1942–1952) și a celor bucureșteni (în perioada 1949–1952). Această versiune, finalizată în anul 1952, a DLR academic nu a fost, din motive *extralingvistice* (= politico-ideologice), publicată, fapt pentru care acest dicționar, aflat în manuscris la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” din București, este cunoscut (și citat), de către specialiști, prin sigla DA ms sau, mai rar, de către redactorii DLR (serie nouă), prin sigla DA-bază, pentru că, în anul 1959, când DLR *pușcarian* se reia, DA ms este folosit ca bază în redactarea (începând cu litera **M**) a DLR, serie nouă, de către lexicografii bucureșteni, clujeni și ieșeni ai celor trei institute de specialitate ale Academiei Române (=, pe atunci, Academia Republicii Populare Române). Să mai precizăm (și aici) că, pentru partea din DLR (serie veche) = DA, parte elaborată și publicată sub conducerea reală a lui Sextil Pușcariu, DA ms a constituit și adevărata bază a rescrierii, din păcate, **necritice** și *restrictiv* actualizate (= doar neologic)

a respectivelor articole lexicografice în insolitul mic dicționar academic (MDA).

Neavând, pentru moment, posibilitatea unei consultări (directe sau indirecte) a DA ms, regretăm profund faptul că, pentru articolele din MDA reproduse în prima parte (= I) a notelor noastre lexicografice, nu am putut să reproducem, integral, și articolele corespunzătoare din DA ms, cele care, aceste articole și nu cele din DA, au fost, cu adevărat, rescrise de redacția MDA. Reproducerea, după articolele din DA, și a acestor articole din DA ms ar fi fost, cu siguranță, foarte instructivă și foarte lămuritoare din multe puncte de vedere.

1. AGHIÉU

I. Articole lexicografice:

În MDA 2001/35, sunt lucrate următoarele 3 articole lexicografice:

1. „**aghieu** *sn* [At: BL II, 57/ V: **aghiău**/ Pl: ~eie/ E: mg **agyr**] (Mgr) Tun”.
2. „**aghiău** *sn* vz **aghieu**”.
3. „**ageu** *sn* vz **aghieu**”.

II. Observații:

1. În primul rând, vom preciza că forma-titlu, în toate cele trei articole, trebuie ortografiată, în conformitate cu normele ortografice în vigoare, **aghéu** și nu **aghiéu**.

2. În al doilea rând, vom preciza că varianta lexicală **aghiău** =, literarizată corect, **aghéu**.

3. În al treilea rând, vom preciza că varianta lexicală **agéu** (nemenționată și în cuprinsul articolului lexicografic independent) =, literarizată, (tot) **aghéu**.

4. În al patrulea rând, vom preciza că etimonul corect este **ágyú**, pentru care vezi Tamás 1966/57, sursă din care (dacă, desigur, MDA ar fi fost realizat **p r o f e s i o n i s t** = **critic** și **actualizat**) s-ar fi putut afla că prima atestare a acestui termen militar (ieșit de mult din uz) nu este sursa: „BL II, 57).

5. În al cincilea rând, vom observa că abrevierea: „Mgr” =, corect, „mgmr = maghiarism regional” (vezi MDA 20001/XVIII), precizând

că n-am înțeles de ce, *i n c o n s e c v e n t*, această particularitate normativă a DA s-a păstrat în redactarea *Micului dicționar academic*?!)

6. În al șaselea (și ultimul) rând, neștiind dacă în fișierul marelui dicționar academic se găsesc sau nu și sursele ALR I și ALR II, ne îngăduim să oferim redacției bucureștene a DLR (s. n., litera **A**) următoarea informație necesară în redactarea arhaismului regional **aghéu**: la întrebarea lexicală onomasiologică indirectă pentru poziția „[1415] = tun, pl.” din *Chest. ALR I* 1989, Sever Pop a înregistrat, fonetic, următoarele răspunsuri (redate de noi literarizat): **aghéu**; (pl.) *aghéie* în punctele de anchetă 56, 61, 63 și 80, **aghéu**; (pl.) *agheáuă* în punctele cartografice 51, 305, 324 și 333, pe de o parte, iar, pe de altă parte, Emil Petrovici a înregistrat, fonetic, ca răspuns la întrebarea lexicală onomasiologică pentru poziția „[4418] = tunul **bubue**” din *Chest. ALR II* 1988, și subiectul propoziției: **aghéu**, în punctele de anchetă 316, 325, 346 și 349 (vezi ALR II 1966, h. 1466).

2. ALĂU, ALOÁVĂ, HALĂU²

I. Articole lexicografice:

1.1. În DA 1913/120, este lucrat următorul articol lexicografic *i n d e p e n d e n t*:

„**ALOÁVĂ** s. f. (Pesc.) [...] – În Mehedinți. Un fel de mreajă de prins pești. [...] – Din sârb. **alov** (**halov**), idem. (Cfr. dubletul *h a l ă u*)”.

1.2. Tot în DA 1913, dar la pag. 94, este lucrat, greșit (vezi, *infra*, **II.1.**), articolul lexicografic de trimitere:

„**ALĂU** s. m. v. **aleu**; **halău**”.

1.3. În DA 1934/348, este lucrat următorul articol lexicografic *i n d e p e n d e n t*:

„**HALĂU**^[2] s. a. (Pesc.; Munt., Transilv.) = **cârsnic**, plasă de prins pește [...] [Și: **alău** [...], **hălău** [...]. – Din ung. **háló**, idem. Cfr. dubletul *a l o a v ă*”.

2.1. În MDA 2001/44, este lucrat următorul articol lexicografic *i n d e p e n d e n t*:

„**aloavă** *sf* [At: I. IONESCU, M. 85/ Pl: ~ve/ E: srb **alov** (*halor* [sic!]) (Pes; reg) Mreață de prins pește”.

2.2. În MDA 2002/596, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„**halău**² *sn* [At: LB/ V: **hăl~**/ Pl: ~*laie*/ E: mg **háló**] (Pes) Plasă de prins pește Cf cârșnic”.

2.3. În MDA 2002/609, este lucrat următorul articol lexicografic de trimitere:

„**hălău**² *sm* [sic!] vz **halău**¹” (=, de fapt, **halău**²).

3. În DELR 2011/343, este lucrat, la *Indice*, următorul articol de trimitere:

„**alău**² v. **halău**¹”.

II. Observații:

1. În primul rând, vom observa și preciza că articolul lexicografic de trimitere din DA 1913/94 (vezi-l, *supra*, sub I.1.2.) este, din păcate, greșit, pentru că forma lexicală **aléu** reprezintă o unitate lexicală independentă (vezi DA 1913/113), iar **halău**, o altă unitate lexicală independentă. Așadar, corect, articolul lexicografic în cauză trebuie citit astfel:

a. **ALĂU**¹ s. n. (și nu s. m.) v. **aleu**;

b. **ALĂU**² s. n. (și nu s. m.) v. **halău**;

ambele unități lexicale independente având ca variantă lexicală (și) forma **alău**.

2. În al doilea rând, vom observa și preciza că, de data aceasta, redacția DA a greșit elaborând nu un singur articol lexicografic (cu etimologie multiplă și 4 forme lexicale, dintre care una cu statut lexicografic de formă-titlu, iar celelalte trei cu statut lexicografic de variante lexicale), cum (corect, adoptând o convenție formalizată lexicografic și preluată, apoi, de redacțiile DLR, s. n., și DELR) a procedat în numeroase alte cazuri, ci două articole lexicografice independente (vezi-le, *supra*, I.1.1. și 1.3.).

3. În al treilea rând, vom preciza că nu știm cum va proceda în viitor redacția DELR, pentru că, pe de o parte, în DELR 2011 nu este

lucrat și un articol lexicografic **ALOAVĂ**, iar, pe de altă parte, în *Indice(le)* la vol. I nu este lucrată, ca articol de trimitere, și forma lexicală **aloávă**.

Notă. Cei care trăi-vor și la data apariției volumului cuprinzând (și) litera **H** (lucrat la Cluj-Napoca) vor afla, desigur, dacă s. f. **aloávă** va primi statut lexicografic de variantă lexicală sau dacă această uitată formă lexicală va primi, ca în DA, statut de membru al familiei lexicale, adică de unitate lexicală aparte.

4. În al patrulea rând, de corectat, în MDA 2001/44, forma lexicală sârbească *halor* prin forma *halov*, considerată, pe bună dreptate, de Gămulescu 1974/79 ca variantă lexicală a lui **alóv** < scr. *alov* (etimon pentru care, vezi și ALR II 1961, h. 741/ punctul de anchetă 37).

5. În al cincilea (și ultimul) rând, redacția bucureșteană a DLR, s. n., litera **A** va elabora doar articole lexicografice de trimitere pentru formele = variantele lexicale începătoare cu **a-**, pe de o parte, iar, pe de altă parte, redacția clujeană a DLR, s. n., litera **H** va elabora articolul lexicografic independent **halău** (+ variantele sale lexicale), redactare ce trebuie definitivată numai după ce redactorul articolului va consulta (pentru forme = variante lexicale, pentru formele de pl. și pentru răspândirea formelor), atent și responsabil, și sursele: ALR I 1734 = „plasă (din sfoară)” (vezi *Chest. ALR I* 1989); ALR II 1961, h. 741; ALRM II 1967, h. 559, precizând că, pentru punctele din rețeaua ALR II aflate în afara actualului teritoriu al României, trebuie consultat plicul cuprinzând răspunsurile la întrebarea lexicală onomasiologică pentru „năvod” = poziția [6246] din *Chest. ALR II* 1988.

3. BADALIÚRCE

I. Articole lexicografice:

1. În DA 1913/412, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„**BADALIÚRCE** s. f. plur. (Bot.) *Pommes de terre*. – (În unele părți ale Transilv.) Cartofi. BARCIANU, ALEXI. – Etimologia necunoscută. Cfr. *b a n d r a b u r c ă*”.

2. În MDA 2001/201, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„**badaliurce** *sfp* [At: BARCIANU/ E: ns cf *bandraburcă*] (Trs) Cartofi”.

3. În DELR 2011/186, este lucrat următorul articol lexicografic:

„**BANDRABURCĂ** s. f. (Mold.) «cartof – pomme de terre» 1868, var. (Trans.) *badaliurce* (pl.), *bandrabură*, *brandaburcă*, *hadaburcă*. Top. *Brandenburg*. Cf. **brandenburg**”.

II. Observații:

1. În primul rând, trebuie observat și precizat că în DA 1940/165, s.v. **cartóf**, în lista termenilor dacoromânești pentru planta numită științific „*Solanum tuberosum*”, este înregistrată (spațiat) forma de singular a regionalismului în discuție: *b a d a l i u r c ă*.

2. În al doilea (și ultimul) rând, nu considerăm, precum redacția DELR, că forma lexicală regională **badaliúrcă** poate fi, în absența unei argumentații, interpretată ca variantă lexicală a regionalismului **bandrabúrcă** (pentru care vezi următoarea noastră notă lexicografică).

4. BANDRABÚRCĂ

I. Articole lexicografice:

1.1. În DA 1913/481, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„**BANDRABÚRCĂ** s. f. (Bot.) = **cartof**. (Mold.) «*Bandraburci* sau *p i c i o i c i*» (Zabolteni, în Iași), ap. HEM. 2462. «La țărani, cartoafele, numite *b a r a b u l e* și *bandraburce*, se gătesc cu borș, cu carne, prăjite, cu usturoi și cu oțet» (Rânghilești, în Botoșani), ibid. [Plur. *-burce* [...]; și *-burci* [...]] | (Prin despărțirea terminațiunei *-că*, considerată ca sufix) și: **brandabúrá** s. f. CIHAC, II, 9 | Și (forma metatizată): *brandabúrcă* s. f. [...] | Și: **hadabúrcă** [...]].

– Numele acesta i s-a dat cartofului după provincia prusiană **Brandenburg**, din care se va fi importat, pe vremuri, în țările noastre. Philippide, Princ. 109, TDRG. Cfr. dubletul *b r a n d e b u r (g)*”.

1.2. Tot în DA 1913, dar la p. 640, este lucrat următorul articol lexicografic *i n d e p e n d e n t*:

„**BRANDEBÚRG** s. a. *Brandebourg* – (Mai ales la plur.) Șnururi sau găitane ce atârnă pe piept (mai ales la unele uniforme militare), spre podoabă. – N. din franc.”

2.1. În MDA 2001/212, este lucrat următorul articol lexicografic *i n d e p e n d e n t*:

„**bandraburcă** *sf* [At: BRANDZA, FL. 342/ V: ~**bucă**, ~**buc sm**, ~**bură**, **branda**~, **hada**~/ Pl: ~*rce*; ~*rci*/ E: ger **Brandenburg**] (Reg) Cartof”.

2.2. Tot în MDA 2001, dar la p. 312, este lucrat următorul articol lexicografic *i n d e p e n d e n t*:

„**brandeburg** *sn* [At: DA/ Pl: ~*uri*/ E: fr **brande-bourg**] (Mpl/ Șnururi sau găitane ce atârnă pe piept (mai ales la uniforme militare) ca podoabă”.

3.1. Pentru articolul **brandrabúrcă** din DELR 2011/186, a se vedea, *supra*, nota lexicografică 3, sub I.3.

3.2. În DELR 2011/278, este redactat următorul articol lexicografic:

„**BRANDENBURG** s. n. «șnur cusut pe pieptul unor haine – brandebourg» 1881, var. *brandeburg*.

Germ. *Brandenburg*. Var. *brandeburg* < fr. *brandebourg*.

Cf. **bandraburcă**”.

II. Observații:

1. În primul rând, vom observa și preciza că, spre deosebire de substantivele **barabói** și **barabúlă** (pentru care, vezi următoarea notă lexicografică), forme lexicale ce provin *i n d i r e c t* (= „prin filieră”), substantivul regional **bandraburcă** = „cartof” provine *d i r e c t* din macrotoponimul sau (mai exact) choronimul (termen științific pentru care vezi Dragu 1973/180) **Brandenburg**, etimon propus, pentru întâiași dată, de întemeietorul școlii lingvistice ieșene, cum reiese, clar, din DA 1913, dar, din păcate, nu și din DELR 2011, cum ne-am fi așteptat.

Notă. Sursa din DA 1913: „Philippide, Princ. 109” (=, în abrevierea utilizată de DELR 2011/XLII, „Philippide, ILR”) nu apare menționată și în al nostru dicționar etimologic academic, aflat în plină redactare, pentru că redactorul articolului a utilizat, greșit, norma lexicografică: „**10.10.1.2.** = În cazul etimologiilor unanim acceptate [...] nu se mai indică sursele lexicografice”. Corect, însă, zicem noi, trebuia folosită norma lexicografică: „**10.10.1.3.1.** = Dacă etimologia acceptată a fost discutată pentru prima dată într-o altă lucrare decât în dicționarele de referință, se dau indicațiile etimologice și bibliografice complete, apoi se precizează dicționarele care au preluat sau, după semnul //, care au respins această etimologie”.

2. În al doilea rând, vom observa și preciza că, spre deosebire de forma lexicală **brandebúrg** (= variantă lexicală ce provine din fr. **brandebourg**), forma lexicală **brandenbúrg** (= bine, cuvânt-titlu în DELR) provine din oiconimul german **Brandenburg**.

3. În al treilea rând, referitor la articolele **bandrabúrcă** și **brandebúrg** din MDA 2001/212 (vezi, *supra*, I.2.1., 2.2.), vom observa și preciza următoarele:

3.1. Nu: „Pl: *~rce*; *~rci*”, ci: „Pl: *~ce*; *~ci*”.

3.2. Nu: „E: fr. **brande-bourg**”, ci, cum corect ortografiat apare în DELR, fr. **brandebourg**.

3.3. Varianta lexicală **brandabúrcă** nu este redactată și ca articol lexicografic de trimitere.

4. În al patrulea rând, considerăm că, etimologic și formal, ne găsim nu în fața a două unități lexicale independente: regionalismul **bandrabúrcă** (cu variantele lexicale: **bandrabúcă**, **bandrabúc**, **bandrabúrá**, **brandabúrcă**, **hadabúrcă**), pe de o parte, și literarul **brandenbúrg** (cu varianta lexicală **brandebúrg**), pe de altă parte, ceea ce înseamnă că, lexicografic, am redacta nu două articole, ci unul singur, intitulat **brandenburg**. Am preceda așa, întregind, însă, conținutul articolului, întregire pentru care a se vedea următoarea observație.

5. În al cincilea rând, ne-am întrebat și întrebăm dacă formele lexicale: **bandrabúrcă**, **bandrabúcă**, **bandrabúc**, **bandrabúrá**, **brandabúrcă**, **hadabúrcă**, **brandenbúrg** și **brandebúrg** trebuie lexicografiate separat de formele lexicale: **barabói**, **badrabóu**, **barlabói**, **bârlabó**,

barboi, bribói, barabúlă, forme pentru care, a se vedea următoarea notă lexicografică, precum și nota lexicografică nr. 8.

Răspunsul nostru a fost și este că toate aceste forme lexicale (plus, desigur, și altele înregistrate până-n prezent, dar nevalorificate lexicografic) trebuie lucrate, riguros, ca o singură unitate lexicală multiformală, polisemantică și cu etimologie multiplă, adică, în termeni (strict) lexicografici, ca un unic articol lexicografic independent, intitulat: **brandenbúrg**, plus, pentru fiecare variantă lexicală, câte un articol lexicografic de trimitere.

Notă. Prin redactarea prezentei note, dorim, neapărat, să precizăm că:

a. Soluția lexicografică (căci, procedural, avem de-a face cu una și aceeași formulă de structurare lexicografică, indiferent pentru care întregire, cea de sub observația 4. sau cea de sub observația 5., va opta redacția DLR, s. n., litere B) nu ne aparține, ci ea constituie, în fapt, o convenție lexicografică utilizată de redacția DLR, s. n. (vezi, în acest sens, s.v., articolele lexicografice: **márfă, sarmá, trahaná** etc.), asumată apoi, această soluție lexicografică, de DELR (vezi Cristian Moroianu, în DELR 2015/XIV, paragraful 9.), dar care, trebuie precizat, a fost utilizată, inconsecvent (e adevărat), și de redacția DA.

b. La început de drum lingvistic, nu am fost de acord cu utilizarea unei asemenea soluții lexicografice, cum rezultă clar din nota lexicală și etimologică: **marvă**, publicată în 1966 (vezi Mării 1966/118, 119), notă pe care nu am reținut-o în Mării 2005, dar asupra căreia vom reveni în curând, motivând, pe de o parte, de ce, în 1966, am considerat că forma lexicală regională **márvă** < scr. **márva** (< magh. **marha**) trebuia lucrată (în DLR 1965–1968) ca un (alt) articol lexicografic independent, iar, pe de altă parte, de ce, de mai multă vreme, considerăm că aceeași formă lexicală a fost, de fapt, foarte bine tratată ca variantă lexicală a literarului **marfă**, variantă pentru care, desigur, s-a elaborat (și) un articol lexicografic de trimitere.

6. În al șaselea (și ultimul) rând, ne îngăduim să informăm redacția bucureșteană a DLR, s. n., litera B că anchetatorul și autorul ALR I a înregistrat, ca răspuns la întrebarea lexicală onomasiologică pentru poziția [852] = „cartof (pentru bucătărie), pl.” din *Chest. ALR I* 1898, formele lexicale: **bandrabúrcă**/punctul de anchetă 412; **bandrabúcă**/402.

5. BARABÓI, BARABŪLĂ etc.

I. Articole lexicografice:

1.1. În DA 1913/488–489, este lucrat următorul articol lexicografic:

„**BARABÓIU** s. m. (Bot.) 1⁰. *Cerfeuil-bulbeux* (*Chaerophyllum bulbosum*). 2⁰. *Pomme de terre* (*Solanum tuberosum*). *Bagatelle*, rien. 3⁰. *Terre-noix* (*Bunium bulbocastanum*). 4⁰. *Arachide, pistache-de-terre*. 5⁰. *Raiponce* (*Phyteuma Vagneri*; *Campanula Rapunculus*; *Phyteuma orbiculare*).

1⁰. Plantă ierboasă cu rădăcina în formă de bulb, cu peri aspri la baza tulpinei și cu florile albe. Crește prin tufișuri, prin locuri necultivate, pe lângă garduri și prin păduri umede. Se cultivă din cauza rădăcinilor sale cam de mărimea și forma morcovilor, care sunt cărnoase și au un gust plăcut aromatic. Se mai numește: *alunéle* (II, 2⁰. Trans.) și *gush-nică* (Năsăud, în Trans.). Cfr. PANȚU, PL. «Când *baraboiul* e tânăr, rădăcina lui e dulce; cotorul și frunzele seamănă cu ale tinerei cucute. (Oancea, în Covurlui; Drajna-de-sus, în Prahova), ap. HEM. 2474. Multe cântece populare se încep cu: *frunză* (s. *foaie*) *verde* (s. *frunzuliță* s. *frunzuleană*) *baraboiu*. [...] *baraboiu* e numele unui joc țărănesc, numit și «nuneasca». [...]. [În Munt. și Ban. și: **barlabóiu** s. m. TEODORESCU, P. P. 111^b; 329; 340^b; **bârlabóiu** s. m.; după CIHAC, II, 479 și: **barbóiu** s. m. (suspect).]

2⁰. (În Mold., Bucov. și prin unele părți ale Transilv.) Cartof. [...] | *P. ext.* (Din expresiuni ca: *nu plătește un baraboiu* se explică sensul, puțin obicinuit, de) Lucru fără preț, bagatelă. LB., LM.; cfr. *nici o ceață* (degerată). [Pe lângă *baraboiu*, întrebuințat în Transilv. și Ungaria, și: **barabúscă** s. f. MÂNDRESCU, UNG. 76; ȘEZ. IV, 44; prin părțile Năsăudului (reconstruit din plur. *baraboi*): **barabóu** s. m.; prin Mold. și în Bucov. numai: **barabúlă** s. f.]

3⁰. = **alunéle** (II, 1⁰). Cfr. COSTINESCU; TDRG.; BARONZI, L. P. I, 128/15; POLIZU; PONTBRIANT, DDRF. (Numirea de *baraboiu* se dă mai ales bulbului comestibil al acestei plante. Cfr. MANOLESCU, I. 256 și 271).

4⁰. = (Rar) **alune americane** (v. vol. I, pag. 128^b). BARCIANU; TDRG.

5⁰. = (Rar) **cărbuni**. POLIZU, BARCIANU [cules, greșit, RARCIANU]; DDRF. // = **clopoței**. POLIZU, BARCIANU; DDRF. // = **bănică**. DDRF.; ALEXI.

– Cuvântul se găsește la unguri (**baraboly** «chaerophyllum»), la bulgari (**baraboi** «cartof») și la ruteni (**barabolya**, **barabonya** «cartof») și se pare că în românește a pătruns din câte trele limbile acestea”.

1.2. În DA 1913/489, este lucrat și următorul articol lexicografic de trimitere:

„**BARABÓU** s. m., **BARABULĂ** s. f. (Bot.) v. **baraboiu**”.

1.3. În DA 1913/489, este lucrat următorul articol lexicografic de trimitere:

„**BARABÚȘCĂ** s. f. (Bot.) v. **baraboiu**”.

1.4. În DA 1913/496, este lucrat următorul articol lexicografic de trimitere:

„**BARBÓIU** s. m. (Bot.) v. **baraboiu**”.

1.5. În DA 1913/500, este lucrat următorul articol lexicografic de trimitere:

„**BARLABOIU** s. m., **BÂRLABÓIU** s. m. (Bot.) v. **baraboiu**”.

2.1. În MDA 2001/213, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„**baraboi**¹ *sm* [At: PANȚU, PL./ V: (reg) ~**rla**~, **bârla**~, **barboi**/ E: bg **бапабой**, mg **barabolya**] (Pop) **1** Plantă erbacee din familia umbeliferelor, cu tulpina înaltă, cu flori albe, cu rădăcina în formă de bulb, comestibilă și cu gust aromatic (*Chaerophyllum bulbosum*) Si: (reg) *alunele*, *gușniță*. **2** Dans țărănesc asemănător cu hora. **3** Melodia după care se execută acest dans. **4** (*Îe*) **A nu plăti un** ~ A nu valora nimic”.

2.1.1. În MDA 2001/214, este lucrat următorul articol de trimitere:

„**barboi** *sm* vz **baraboiu** [sic!]”.

2.1.2. În MDA 2001/216, este lucrat următorul articol lexicografic de trimitere:

„**barlaboi** *sm* vz **baraboi**”.

2.1.3. În MDA 2001/248, este lucrat următorul articol lexicografic de trimitere:

„**bârlaboiu** [sic!] *sm* vz **braboiu** [sic!]”.

2.2. În MDA 2001/213, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„**barabulă** *sf* [At: SLAVICI, O. I, 64/ V: (reg) ~**boi**/ Pl: ~*le*/ E: bg **барабой**, ucr **бараболя**] (Reg) Cartof (*Solanum tuberosum*)”.

2.2.1. În MDA 2001/213, este lucrat următorul articol lexicografic de trimitere:

„**baraboi**² *sn* [sic!] vz **barabulă**”.

3. În DELR 2011/188, este lucrat următorul articol lexicografic „familiar” = „cuib” lexical:

„**BARABULĂ** *s. f.* (Mold., Buc.) «cartof – pomme de terre» 1852.

Ucr. *barabolja, barabulja*.

Fam.: **baraboi** 1719, var. *barabou, barboi, barlaboi, bârlaboi* ← pl. **baraboaie* (identic cu sg. **baraboaie*)⁰// Bg. *baraboj*, magh. *baraboly* DEX: (probabil) bg. *baraboj*, magh. *baraboly*, ucr. *barabolja* DA, SDLR; magh. *baraboly* CDED II 479, CDER 673; **barabuliște** «ogor cultivat cu cartofi» 1893, var. **barabuliște; barabușcă** «cartof» 1855 ← *baraboi* DA, DEX sau ← *barabulă* HEM 2476 (cu substit. finalei), după *babușcă, biciușcă, cernușcă, negrușcă* etc.”.

II. Observații:

1. În legătură cu articolul lexicografic din DA 1913/489 (vezi-l, *supra*, I.1.1.), vom observa următoarele:

1.1. În primul rând trebuie precizat că acest articol, intitulat: **BARABÓIU** = **BARABÓI**, nu este, din păcate, niciun articol lexicografic independent, consacrat unui cuvânt cu **etimologie multiplă** (= trilinguală), **polisemantic** și **pluriformal**, pe de o parte, iar, pe de altă parte, nu este niciun articol lexicografic de tipul „c u i b l e x i c a l”, structură lexicografică adoptată, inconsecvent, „de pe la mijlocul literei **B** înainte”, cum, corect, ne informează marele lexicograf bucureștean Mircea Seche (vezi Seche 1969/50).

1.1.a. Interpretarea ca articol lexicografic independent este, categoric, respinsă de prezența, în organizarea articolului, și a formei lexicale **barabúșcă** = „cartof”, care, indiferent de etimologizarea acestui regionalism dacoromân, constituie, evident, nu o variantă lexicală a lui **barabulă** = „cartof” sau a lui **baraboi** = „cartof”, ci o altă unitate lexicală independentă, provenită, însă, din **barabói** (1⁰), prin interpretarea finalei **-oi** drept sufix augmentativ, substituit, apoi, prin sufixul diminutival **-ușcă**, realizându-se (= introducându-se) astfel, pe sau în baza distincției semantice (=, în terminologia Magistrului, lexematice): mare/mic (cu referire la tulpina celor două plante), opoziția lexicală semantico-(= lexematico-)onomasiologică: **barabói** = „*Chaerophyllum bulbosum*” / **barabúșcă** = „*Solanum tuberosum*”.

Notă. Regionalismul **barabúșcă** nu poate proveni din „**barabulă** HEM 2476 (cu substit. finalei), după *babușcă*, *biciușcă*, *cernușcă*, *negrușcă* etc.” (vezi DELR 2011/188) dacă și numai dacă răspândirea lui geografică este cea precizată de redacția DA, adică o zonă lingvistică în care regionalismul **barabulă** era neîntrebuințat = necunoscut.

1.1.b. Interpretarea ca articol lexicografic „familiar” este, și ea, respinsă (tot) în mod categoric, din moment ce lipsesc din organizarea articolului regionalismele **barabuliște** și **brandabúrcă**, pentru care vezi notele lexicografice nr. 4 și nr. 6.

1.2. În al doilea rând, referitor la redactarea părții consacrate semanticii = semasiologiei regionalismului **baraboi** (cu ale lui variante lexicale), vom preciza următoarele:

1.2.a. N-am înțeles și nu înțelegem de ce sursa LB 1825 este menționată la sensul 2. = „cartof” (*Solanum tuberosum*) și nu la sensul 1. = „plantă... (*Chaerophyllum bulbosum*)”, cum apare în dicționarul budan?!

1.2.b. N-am înțeles și nu înțelegem de ce subsensul („puțin obicinuit”) de „lucru fără preț, bagatelă”, atestat, în premieră lexicografică, tot de LB 1825, este tratat (iarăși) sub sensul 2. (sens cunoscut *Lexiconului budan*, cum reiese, foarte clar, din articolul lexicografic intitulat „**crumpiră** [...] = **alună-de-pământ** = **piciocă**,

baraboiu, țarmăr = *Solanum tuberosum*”) și nu sub sensul **1.**, în conformitate cu dicționarul citat?!

1.2.c. N-am înțeles și nu înțelegem de ce, sub poziția 5^o a secțiunii explicative a articolului lexicografic intitulat **barabóiu** (=, actualizând ortografia, **barabói**), redacția DA a concentrat trei sensuri, delimitate prin semnul // (două bare oblice), procedând altfel decât în cazul sensurilor 3^o și 4^o?!

1.2.d. Pentru a cunoaște ce desemnează „**baraboi (3.)**”, vom reproduce, în continuare, întocmai, explicația redactată de DA 1913/129 pentru articolul lexicografic independent:

„**ALUNÍCĂ** s. f. [...].

II. (Bot.) Cu acest diminutiv se numesc trei plante diferite, cea dintâi pentru rădăcina ei bulboasă, care seamănă cu o alună, având un miez alb și bun la gust [...].

1^o. Se întrebuințează mai ales la plural. *Alunelele* = o plantă erbacee din fam[ilia] Umbelliferelor..., florile albe..., fructele lungărețe... Crește prin păduri, tușuri, pe câmpuri și prin vii, mai cu seamă în pământul argilos și calcaros [în] iunie-iulie. Rădăcinile tuberculoase conțin substanțe nutritive, din care cauză sânt întrebuințate în bucătărie. [Se mai numește:] Mândălaci, Mândănaci. PANTȚU, PL. [în Covurlui și:] alună-de-pământ. HEM. 955”.

Notă. La articolul lexicografic **ALUNÍCĂ**, am ajuns prin intermediul articolului: „**ALUNÉLE** s. f. plur. tant. v. **alunică**”, iar la acest articol, prin intermediul articolului **BARABÓI**: „3^o. = alunele (II, 1^o)”.

Pentru formele lexicale **mândălaci, mândănaci**, vezi DLR 1965–1968/679, articolul lexicografic **MÂNDĂLÁC** s. m. (Regional) Alunele (*Carum bulbocastanum*), cu variantele lexicale: **mândălác, mândănác, mandalác** și „etimologia necunoscută”, articol rescris în MDA 2003, III/507: **mândălác**, cu variantele lexicale: **mandalác, mândălác** și, greșit, **mândănac**.

1.3. În al treilea rând, referitor la paragraful consacrat etimologiei regionalismului nostru (căci, pentru noi, el este, în t o a t e s e n s u r i l e sale, un regionalism), vom preciza, pentru prezenta redactare, doar următoarele:

1.3.a. Cele trei etimoane indicate de DA 1913 (vezi, *supra*, **I.1.1.**), reprezentând trei limbi vorbite și pe teritoriul României, sunt

urmate și de menționarea sensului, prin denumirea științifică (indicându-se, însă, doar primul element al termenului latin binar) în cazul etimonului maghiar, pe de o parte, iar, pe de altă parte, prin termenul românesc literar în cazul etimoanelor din bulgară și ucraineană, ceea ce, desigur, trebuie avertizat, nu înseamnă (cum ne-ar lăsa să înțelegem redactarea din DA) că în maghiară **baraboly** denumește doar planta „*Chaerophyllum bulbosum*”, iar în ucraineană, doar planta „*Solanum tuberosum*”.

Notă. Pentru maghiarul: „*baraboj* fn. ‘burgonya’. – *Mennyél hozzál be barabojt* [33]. – r. *baraboi* (DLRM; Blédy 22)”, vezi, spre exemplu, Gálffy, Marton 1965/16.

1.3.b. Etimologia (și) maghiară a regionalismului dacoromân(esc) **baraboi**, etimologie menționată (ca probabilă, cum probabile sunt considerate și etimoanele din ucr. și bg. indicate) de redacția DA 1913/489, a fost, *t a c i t* (după a noastră informație, ce s-ar putea să fie greșită, situație în care, desigur, ne cerem iertare), respinsă de Tamás Lajos, care (în nu bogatul său dicționar, ci în mult prea bogatul său dicționar prin însumarea de-a valma și a așa-ziselor străinisme = maghiarisme înregistrate cu diferite ocazii) nu a inserat și pe rom. **baraboi**, ceea ce înseamnă că (în ciuda tuturor neajunsurilor semnalate de recenziții și utilizatorii celebrului său dicționar) cel mai important lexicolog și lexicograf al cuvintelor dacoromânești (=, în marea lor majoritate, *r e g i o n a l i s m e*) de origine maghiară nu a considerat că regionalismul *baraboi* din limba română ar fi **de** (ori **și de**) origine maghiară. Nici noi (nefiind, totuși, un specialist al elementelor lexicale românești de origine maghiară) nu credem că rom. **barabói** < magh. **baraboly** (vezi, însă, *infra* 2.5.b.), cum nu credem nici că magh. **baraboly** < rom. **barabói** (cum, se pare, cred unii). În ambele limbi (=, adică, atât în română, cât și în maghiară) cuvântul în discuție provine din formă lexicală ucrainiană: **barabolja**, iar aceasta din oiconimul și/sau macrotoponimul germ. *Brandenburg* și nu, în cazul cuvântului românesc, din „limba cehă (< *brambor*, *brambora*, de la numele propriu *Branibor* «denumirea cehă pentru *Brandenburg*, regiune din nordul Germaniei de unde s-a adus cartoful în Cehia și în alte țări europene și, deci, și în Țările Române”, cum,

greșit, a considerat lingvistul bulgar St. Stoikov (vezi, în acest sens, Mihail 2000/45, de unde am preluat informația reprodusă, mai sus, între ghilimele).

Notă. Din limba cehă este etimologizată și forma lexicală ucr. *barabolja* de către Al. Graur în al său foarte instructiv dicționar de cuvinte călătore, unde, la p. 26, le întâlnim și pe ale noastre forme lexicele **baraboi**, **barabulă**, redactate astfel:

„91. **baraboi**, **barabulă**, reg., «cartof»: germ. *Brandenburg* (ținut propice pentru cultura cartofilor) > csl. *brambor* > ucr. *barabolja*” (Graur 1978).

În legătură cu acest articol, redactat de marele nostru lingvist, trebuie subliniat, pe de o parte, că etimologia: ucr. **barabolja** < ceh(ul) **brambor** (etimon indicat, cum am arătat mai sus, pentru rom. **baraboi** de St. Stoikov încă din 1957) este considerată fără temei de către redacția dicționarului etimologic al limbii ucrainene (vol. I, 1982, s.v.), cum ne informează mai tânăra noastră colegă Crina Pop, căreia îi mulțumim și pe această cale, iar, pe de altă parte, să subliniem neapărat că unul dintre marii noștri etimologi consideră formele lexicele **baraboi**, **barabulă** ca provenind, *direct*, doar din ucr. **barabolja** și nu și din magh. **baraboly**, bg. **baraboi**, adică optând pentru o etimologie directă *unilingvă* (soluție etimologică pentru care votăm și noi) și nu pentru o etimologie (tot) directă (*dar*) *multilingvă*, cum a propus redacția DA.

1.3.c. Etimologia (și) bulgară, menționată de redacția DA 1913/489 pentru forma-titlu și ale ei variante lexicele, a fost respinsă, *categoric*, de etnolingvista Zamfira Mihail: „DA și DEX însă consideră, nejustificat, că cuvântul rom. este de origine bulgară” (vezi Mihail 2000/45). Precizând că redacția pușcariană a DA nu a considerat (nejustificat, e adevărat) că rom. **baraboi** vine din bg. **baraboi** „cartof”, ci numai și numai că regionalismul **baraboi** „se pare că în românește a pătruns din câte trele limbile acestea” (= maghiară, bulgară și ucraineană), vom spune (repetând cu bună știință) că formele cehe *brambor* și *brambora*, indicate (vezi *infra*) de St. Stoikov drept etimoane ale rom. **baraboi** (etimologizare admisă de Zamfira Mihail), nu au (formal = fonematic evaluate) nimic de-a face cu semnificantul rom. **baraboi**, ci, credem, ele au (și încă mult) de-a face cu

formele bulgărești dialectale: *baramboj*, *bramboj*, *brămboj*, *braboj*, *brăboj*, *brboj*, *barboj*, *brămboie*, *brămbule*, *barabojki*, forme lexicale menționate de Zamfira Mihail ca aparținând denumirilor (pentru „cartof”:) *baraboj* și *barabula*, considerate, aceste denumiri, ca fiind de origine română (vezi Mihail 2000/45).

2. În legătură cu cele două articole lexicografice *i n d e p e n - d e n t e* din MDA 2001/213 (vezi-le, *supra*, I.2.1. și 2.2.), vom observa următoarele:

2.1. În primul rând, trebuie observat și precizat că, spre deosebire de redacția DA 1913/488–489, redacția MDA 2001/213 elaborează nu un singur articol lexicografic, cum, bine (credem), a procedat redacția pușcariană a marelui dicționar academic, ci, greșit (credem), două articole lexicografice independente, unul intitulat **baráboi**¹ (< bg. **baraboi**, magh. **barabolya**), iar celălalt, **barabúlă** (< bg. **baraboi**, ucr. **barabolya**), articole integral reproduse, *supra*, sub I.2.1. și 2.2.

2.2. În al doilea rând, vom observa și preciza că această nouă soluție lexicografică aflătoare în MDA 2001/213 a fost promovată, critic (dar, repetăm, greșit), de redacția (nepușcariană) a DA ms, redacția MDA nefăcând altceva decât să rescrie, necritic = mecanic, două articole lexicografice independente din DA ms, articole ce, acum când redactăm prezenta notă lexicografică, nu știm (din păcate), *r e a l*, cum arată.

Notă. Soluția lexicografică născocită, nejustificat, de redacția (nepușcariană a) DA ms a făcut, din păcate, o prea frumoasă carieră lexicografică academică, cum, din păcate, reiese, limpede, din următoarele dicționare academice (=, adică, elaborate de institutele de specialitate ale Academiei Române): DL 1955/196, DM 1958/67, DEX 1975/s.v. (vezi și DEX 1996/s.v.), DELR 2011/188 (vezi, *supra*, I.3.).

2.3. În al treilea rând, vom observa și preciza că n-am înțeles și nu înțelegem (mirându-ne și întrebând) de ce (oare) pozițiile **3.**, **4.** și **5.** din schema semantică (= semasiologică) utilizată de redacția DA în elaborarea articolului **barabói** au fost omise (!?), adică, și altfel redactată această observație, de ce sensurile „alunéle”, „alune americane”, „cărbuni”, „clopotei” și „bănică” ale termenului botanic *barabói* au fost lăsate de izbeliște (!?). Cu atât mai mult este de neînțeles

această uitare, cu cât aceste geosinonime (= sinonime geografice sau diatopice) ale termenului **barabói** sunt prezente în MDA 2001, după cum rezultă din articolele lexicografice independente intitulate: **alúnă** „4-5 (Îs) ~e americane” (p. 61); – **aluneá** „10 (Bot; lpl) Baraboi (*Chaerophyllum bulbosum*)” (p. 61); – **alunéle** (vezi, *infra*, *Notă*); – **bănică** (p. 236); – **cărbúne** „22 (Reg, lpl) Plantă [...] Si: *baraboi*, [...]” (p. 429) și **clopoțel** (p. 572–573). Mai mult, termenul botanic **barabói** (=, de fapt, respectând redactarea MDA, **baraboi**¹) este prezent în definirea sensului **10** al termenului **alunea** și a sensului **22** al termenului **cărbune**.

Notă. Articolul lexicografic independent **alunéle** din MDA 2001/61, neglijent redactat, trebuie eliminat. Conținutul acestui articol lexicografic a fost, de fapt, lucrat în cadrul formei sale de singular, derivatul **aluneá**.

2.4. În al patrulea rând, vom observa și preciza că **barabói**¹ nu este atestat, pentru prima dată, în sursa: „PANȚU, PL.”, cum greșit ne informează redacția MDA, ci, clar, în LB 1825, sursă menționată, greșit, de redacția DA sub sensul 2. (și nu, corect, sub sensul 1.), cum am precizat, mai sus, sub observația 1.2.a.

2.5. În al cincilea rând, observăm și precizăm că forma lexicală **barabói** este lucrată, neglijent, de două ori; o dată ca unitate lexicală independentă, în calitate de „cuvânt-titlu”, iar a doua oară, ca variantă lexicală a „formei-titlu” **barabulă** (!!), variantă pentru care elaborează și un articol lexicografic de trimitere, cu titlul: **barabói**².

2.6. În al șaselea rând, vom observa că, referitor la etimologizarea celor două unități lexicale independente, redacția MDA recurge (fie, cum credem noi, după DA ms, fie din propria inițiativă a redactorului celor două cuvinte-titlu = **barabói**¹ și **barabulă**) la conceptul de etimologie lexicală multiplă externă (pentru care, vezi, în special, Moroianu 2021/175–186). Pentru **barabói**¹ (cu variantele lexicale regionale **barlabói**, **bârlabói** și **barbói**) = (sensul 1) „*Chaerophyllum bulbosum*” sunt menționate etimoanele bg. **baraboī**, magh. **barabolya**, iar pentru **barabulă** (cu varianta lexicală **barabói** =, de fapt, **barabói**², cum reiese, clar, din articolul lexicografic de trimitere, variantă după care trebuia adăugată și varianta lexicală **barabóu**, uitată pe drumul

rescrierii marelui dicționar academic), etimoanele bg. **baraboï**, ucr. **barabolja**.

Legat de aceste două soluții etimologice, vom preciza (neapărat) următoarele:

a. Menționarea atât pentru planta „*Chaerophyllum bulbosum*”, cât și pentru „*Solanum tuberosum*” a etimonului bulgăresc contrazice, clar, existența a două unități lexicale independente, adică, altfel zis, contravine spargerii articolului lexicografic **barabói** din DA 1913/488–489 în două articole lexicografice independente, uitându-se 5 (cinci) sensuri, cele de sub pozițiile 3, 4 și 5 ale structurii semantice oferite de redacția pușcariană a marelui dicționar academic.

b. Pentru etimologia din MDA 2001/213, a se vedea, *supra* II.1.3., și cele afirmate de noi referitor la etimologiile din DA 1913/489, precizând, acum, că forma lexicală **barabói** = „*Caerophyllum bulbosum*” (dar și „*Helianthus tuberosus*”), a fost influențată, în cazul bilin-gvilor, (și) de forma maghiară **baraboly** (în scriere) = (în vorbire) *baraboï*, cuvânt maghiar pentru care a se vedea DMR 2010/228: „**baraboly** [...] antonică [*Chaerphyllum*]; *bóditó* ~ antonică temulentă [*Chaerophyllum temulum*]; *csemege*~ baraboi m., alunele f. pl. [*Chaerophyllum bulbosum*]”; DRM 1964/106: „**barabői**, -oi [...] 1. növ. csemegebaraboly, mogyorósaláta [*Chaerophyllum bulbosum*] [...]”; DRM 1964/38: „**aluncele**¹ [...]”; 2. csemege baraboly [sic!] [*Cherophyllum bulbosum*] [...]”; DRM 1964/53: **antonică** [...] növ baraboly, tud fűszeres baraboly [*Chaerophyllum aromaticum*]”.

Notă. Pentru grafemul (compus) **-ly** = **-l'**, iar, apoi, **-i**, a se vedea Király 1990/180 și urm., paragraful: **ly** (**l'**, iar azi, în limba comună, **i**).

2.7. Indiferent cui îi aparține această meritoasă inițiativă (redacției DA ms sau redacției MDA), trebuie subliniat faptul (minor, în aparență) că, spre deosebire de DA 1913, în MDA 2001/213 (sub)sensul „lucru fără preț, bagatelă” este și foarte bine plasat și foarte bine redactat (vezi, *supra*, I.2.1., sensul 4).

3. În legătură cu articolul lexicografic din DELR 2011/188 (vezi-l, *supra*, I.3.), vom spune următoarele:

3.1. În primul rând, trebuie observat și precizat că și redacția academicului dicționar etimologic al limbii române consideră că **barabúlă** = „cartof” (= „*Solanum tuberosum*”), cu prima atestare din 1852, pe de o parte, și, pe de altă parte, **barabói** (cu variantele lexicale: **barabóu**, **barbói**, **barlabói**, **bârlabói**) = „?!”, cu prima atestare din 1719, consideră (spre deosebire de DA) că avem de-a face tot cu două unități lexicale independente.

3.2. Spre deosebire de DA, în DELR cuvântul-titlu al articolului lexicografic de tipul „cuib lexical” este **barabúlă**; **barabói** fiind tratat ca membru al familiei lexicale.

3.3. În al treilea rând, tot spre deosebire de DA, aria de circulație este, din păcate, menționată numai pentru forma lexicală **barabúlă**.

Notă. Pentru aria de circulație a majorității formelor discutate în această notă lexicografică, a se vedea, *infra*, observațiile 4.3., 4.4. și 4.5.

3.4. În al patrulea rând, credem că forma lexicală **barabúlă** (= doar „cartof” și cu circulația numai prin Bucovina și Moldova, cum precizează redacția DA 1913) este un singular refăcut din pluralul *barabule*, iar acesta din ucr. **barabulja**.

3.5. În al cincilea (și ultimul) rând, vom observa că pentru **baraboi** (și ale sale variante lexicale), considerat (repetăm cu bună știință) ca un cuvânt independent, comisia de revizie a DELR a propus o soluție etimologică nouă. Iat-o: „**baraboi** 1719, var. *barabou*, *barboi*, *barlaboi*, *bârlaboi* ← pl. **baraboaie*, identic cu sg. **baraboaie*⁰” (DELR 2011/188). Această inedită soluție etimologică este urmată, după semnul //, de soluțiile etimologice indicate de „DEX, DA, SDLR, CDDE II și CDER 673”. În ce ne privește, considerăm soluția etimologică propusă de DELR ca fiind neconvingătoare. Câtă vreme nu ni se spune și de unde vine neatestatul plural **baraboaie* (identic cu neatestatul singular **baraboaie*), explicația avansată de comisia de revizie a dicționarului nu are nici un temei. Dacă, însă, se consideră că pl. **baraboaie* < ucr. **barabulya**, atunci nu ne rămâne decât să întrebăm de ce oare s-a considerat, spre deosebire de redacția pușcăriiană a DA, că formele lexicale **baraboi** (cu var.) și **barabulă** constituie două unități lexicale și nu una ?!

4. Concluzionând, vom (mai) spune următoarele:

4.1. În primul rând, considerăm că, *d e s c r i p t i v*, redacția bucureșteană a DLR (s. n., litera **B**) trebuie să revină (d a c ă și n u m a i d a c ă nu va fi acceptată soluția lexicografică avansată de noi în nota lexicografică nr. 4., sub II.5.) la (corecta) soluție lexicografică promovată de redacția pușcariană a DA, adică să redacteze, riguros și cât mai bine documentat, un singur articol lexicografic independent, deoarece (nu convențional, ci lexicologic) ne găsim, foarte clar, în fața unei singure unități lexicale multiforme, dintre care (= dintre formele lexicale atestate până-n prezent) o formă fi-va „cuvânt-titlu”, iar celelalte fi-vor variante lexicale. Forma-titlu nu poate fi decât **barabói**, alegere ce se impune nu pentru că așa a procedat redacția DA, ci numai și numai pentru că **barabói** se bucură, încă, de statutul de formă lexicală aparținând limbii literare (vezi, în acest sens, DOOM 2005/75: „**baraboi** (plantă) s. m., pl. *baraboi*, art. *baraboi*”). Fiind, încă (deși, între timp, au apărut academicele dicționare normative DL 1955, DM 1958, DEX 1975), un dicționar *a r h i t e c t u r a l* (și) *n o r m a t i v* al limbii române (în calitatea ei de „*limbă istorică*”, în accepțiunea coșeriană a acestei sintagme terminologice) decizia DLR de a opta, drept „cuvânt-titlu”, pentru forma lexicală **barabói** nu suportă discuții câtă vreme norma lexicologico-lexicografică în vigoare consideră că **baraboi** = „*Chaerophyllum bulbosum*” este termen literar (aparținând, așadar, limbii române literare în calitatea ei de limbă funcțională supradialectală), pe de o parte, iar, pe de altă parte, **barabói** = „*Solanum tuberosum*” este considerat, corect, regionalism, precum tot așa este considerat (corect), în opoziție cu literarul „*cartof*” (=, desigur, „*Solanum tuberosum*”), regionalismul **barabúlă**, considerat, greșit, „cuvânt-titlu” în DELR 2011/188.

Notă. Pentru statutul de termen botanic literar și de termen botanic regional al cuvântului = (utilizând celebra distincție semantico-onomasiologică a semnului lingvistic lexical gândit binar de Saussure) al semnificantului *barabói*, a se vedea, *supra*, 2.2. *Notă.*

Pentru statutul său de cuvânt literar, a se vedea, printre altele, și următoarele articole lexicografice: „ALUNÉLE s. f. **I.** [...]. **2.** (Bot.)

Baraboi (1) [...]” (DM 1958/23): – „**barabóu**, *baraboi*, s. m. Bulbul, comestibil, al unei plante asemănătoare la frunze cu cucuta. Cf. *b a r a - b o i*” (Todoran 1960/54); – „**bribói** s. m. = baraboi. *Foaie verde de briboi*, / *Și la stânga să-i dăm doi*” (Oșianu 1960/11); – „**MARIANÓI** s. m. (Bot.; prin Transilv.) Baraboi. *Baraboiul, numit încă și maranioi în Ardeal* PAMFILE, J. III, 44 [...]” (DLR 1965–1968/106) etc., articolele lexicografice consacrate (exceptând articolul **alunéle**) definirii sinonimice a regionalismelor **barabóu** (=, de fapt, o variantă lexicală regională a literarului **baraboi**, variantă identică cu cea înregistrată și explicată de DA 1913 pentru regionalismul **barabói** = „cartof”), **bribói** și **marianói**.

4.2. În al doilea rând, considerăm că documentarea (atât cea descriptivă, cât și cea etimologică) rămâne, cel puțin pentru noi, *d e s c h i s ă*, fiind, însă, absolut necesar, pentru exacta identificare și descriere a plantelor botezate (mai ales) **barabói**, și consultarea unui brav (etno)botanist.

4.3. În al treilea rând, – analizând *c r i t i c* (și nu *c r i t i c i s t*) materialul lexical înregistrat, eroic, de Sever Pop, ca răspuns la întrebarea lexicală onomasiologică pentru poziția: „[852] = cartof (pentru bucătărie), pl.” din *Chest. ALR I* 1989, pe de o parte, și, pe de altă parte, de Emil Petrovici ca răspuns la întrebările lexicale onomasiologice pentru pozițiile: „[4089] = [...] cartofi”, „[6018] = nap turcesc (seamănă cu cartofii, dar mai mari; *Helianthus tuberosus*)”, „[6024] = //cartofi//; viță de cartofi” și „[6025] = fructul extern al cartofului, pl.” din *Chest. ALR II* 1988 –, ne îngăduim să oferim redactorului bucureștean care va elabora articolul lexicografic independent următoarele informații, nu, însă, înainte de a preciza că răspunsurile înregistrate la întrebările pentru pozițiile [4089], [6018] și [6024] au fost publicate, *c i u n t i t* (= cu omiterea, din motive neștiințifice, a materialului lingvistic din afara actualului teritoriu al României), în ALR II 1965, h. 1102 = (interpretativ) ALRM II 1967, h. 915; ALR II 1956, h. 194 = ALRM II 1956, h. 139; ALR II 1956, h. 196:

a. ALR I [852]: **barabóu**; pl. *barabói*/(punctele de anchetă) 243, 247, 268, 269, 270 (a fost înregistrată numai forma de sg.), 273 (a fost înregistrată doar forma de sg.), 361; – **barabúlă**; *barabúle*/363, 364,

370, 375, 378, 381, 385, 387, 388, 394, 418, 420, 522, 526, 528, 530, 536, 538, 540, 542, 550, 552, 554, **bărăbúlă**; *bărăbúle*/214.

b. ALR II [4089]: *barabói* (pl.)/250, 260; – *barabúle* (pl.)/365, 386, 399, 414, 537, 551; – *barabíni* (pl.)/235; [6024]: *barabói* (pl.)/260; *barabúle* (pl.)/365, 386, 399, 414, 537, 514; – *barabíni* (pl.)/235; [6025]: *barabói* (pl.)/260; – *barabúle* (pl.)/260, 365.

Notă. Pentru materialul omis în publicarea ALR II, ca „serie nouă”, am consultat fișele de anchetă, așa cum am procedat (riguros și generos) și în lunga vreme când împreună cu distinsa noastră colegă Doina Grecu am revizuit utilizarea materialului ALR în redactarea DLR, fapt pentru care, în cazul materialului lexical provenit din punctele de anchetă din Republica Moldova, Ucraina, Bulgaria, Serbia și Ungaria, vom menționa, ca în cazul materialului integral nepublicat, numărul poziției din chestionare.

4.4. În al patrulea rând, pentru răspunsurile înregistrate la întrebarea lexicală onomasiologică pentru poziția „[1133] = **cartofi**, sg. Ce cresc în pământ, în cuiburi și faci mâncare din ei? Sunt rotunzi, iarna îi păstrezi în pivniță...”, din *Chest. NALR* 1963, redactorul viitorului articol lexicografic intitulat **barabói** din cadrul DLR (s. n.) va trebui să consulte neapărat și materialul publicat de cele 7 atlase lingvistice românești regionale, chiar dacă noi, pe parcursul prezentei note lexicografice, am făcut referire și la acest material lingvistic, material care (datorită formulării în chestionar a întrebării lexicale onomasiologice indirecte) constituie, indiscutabil, cea mai importantă documentare lingvistică (= lexicologică, fonetică, morfologică și areală) a termenilor pentru noțiunea „cartof” = „*Solanum tuberosum*”. Pentru foarte importantă documentare lexicală onomasiologică realizată de către anchetatorii și autorii NALR, a se vedea: NALR–*Ban.* 1997/h. 362; NALR–*Criș.* 2011/575; NALR–*Maram.* 1971/440; NALR–*Transilv.* 2002/451; NALR–*Mold. Bucov.* 2007/312; NALR–*Olt.* 1974/473; NALR–*Munt. Dobr.* 2001/347 (informație științifică datorată eminenței cercetătoare Veronica Vlasin, căreia îi mulțumesc și pe această cale).

De asemenea, dacă și numai dacă materialul lexical din ALRR *Bas.* nu se găsește încă în fișierul DLR („serie veche” și „serie

nouă”), atunci, (foarte) desigur, trebuie consultată și utilizată și informația lexicală din ALRR–Bas. 2002, p. 340–341, h. 393.

4.5. În al cincilea rând, pentru articolul:

„**BARABÓI**, s. sg. La dansul «Țărăneasca» sau «Ruseasca» se formează două echipe, prima se învâрте în cerc, cu mișcări repezi, în timp ce cea de a doua, sub formă de potcoavă concentrică, face mișcări ritmate (bătuta la podea). Când prima echipă obosește, trece să facă **baraboi** schimbând locul. De obicei conducătorul echipei, la momentul hotărât, strigă: «**Baraboi** și pentru noi!», apoi se face schimbarea”.

a se vedea Sfarghiu 2005/17, îndemnând (și de astă dată ca) profesorii de limba și literatura română să elaboreze asemenea glosare, încă atât de necesare (pe lângă atlasele lingvistice) în redactarea și reredactarea dicționarului *arhitectural* al limbii române = *Biblia* cuvântului românesc, marea noastră *carte* mereu deschisă (câtă vreme, desigur, limba română fi-va o limbă vie). De asemenea, toți cei care, cu pricepere și responsabilitate, elaborează asemenea glosare de regionalisme ar fi foarte bine să expedieze, (măcar) câte un exemplar, din tipăritura lor lexicografică celor trei institute de specialitate (din București, Cluj și Iași) ale Academiei Române în care s-a elaborat și continuă să se elaboreze DLR =, adică, marele dicționar academic consacrat limbii române.

4.6. În al șaselea (și ultimul) rând, rugăm ca viitorul redactor bucureștean al articolului lexicografic independent **baraboi** să vadă, neapărat, și nota noastră lexicografică consacrată regionalismului **bandrabrică** (vezi nota lexicografică nr. 4.).

6. BARABOIȘTE = BARABULIȘTE

I. Articole lexicografice:

1. În DA 1913/489, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„**BARABULIȘTE** s. f. Champ de pommes de terre. – (În Bucov.) Țarină cu cartofi. MARIAN, ap. HEM. 2480. – Derivat din **barabulă**, prin suf. col. *-iște*”.

2.1. În MDA 2001/213, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„**baraboîște** sf [At: DR. X, 65/ Pl: ~ti/ E: **baraboi**² + -iște] (Îrg) Barabuliște”.

2.2. Tot în MDA 2001/213, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„**barabuliște** sf [At: MARIAN, ap. HEM 2480/ Pl: ~ti/ E: **barabulă** + -iște] (Reg) Ogor cultivat cu cartofi Si: *baraboîște, baraboîștină*”.

3. În DELR 2011/188, s.v. **BARABŪLĂ**, este lucrat și următorul membru al familiei lexicale:

„**barabuliște** «ogor cultivat cu cartofi» 1893, var. *barabuliște*”.

II. Observații:

1. În primul rând, vom observa și preciza că, spre deosebire de redacția MDA, redacția pușcariană a DA, la data redactării și revizuirii articolului lexicografic **barabuliște**, nu dispunea, precum redacția MDA, și de atestarea formei lexicale **baraboîște**, pe care, dacă s-ar fi aflat în fișier, ar fi tratat-o, cu siguranță, ca „formă-titlu”, iar forma **barabuliște**, ca variantă lexicală, procedând, corect, ca în cazul formelor lexicale **barabói** și **barabŭlă**, elaborând, astfel, un singur articol lexicografic independent și nu două, precum, pe urmele redacției nonpușcariene a DA ms, a procedat, greșit, redacția MDA.

Notă. Forma **baraboîște** a fost semnalată pentru întâiași dată de Șt. Pașca în excelentul său studiu: **Contribuții toponomastice. 1. Apelative topice derivate cu sufixe colective și locale de la nume de plante**, publicat în DR 1948, de unde, apoi, prin actualizarea fișierului DA, forma lexicală **baraboîște** a fost valorificată lexicografic de redacția DA ms, de unde, apoi, a ajuns în MDA 2001/213.

2. În al doilea rând, trebuie precizat că în Pașca 1948/60–83 toate derivatele cu sufixele -iște și (compusul) -iștină sunt redată fără marcarea accentului, pentru că, ne atenționează marele lingvist clujean: „din nenorocire, corespondenții noștri n-au indicat locul accentului tonic al cuvântului. Din pricina aceasta nu putem avea siguranța dacă

se accentuează *baraboîște, grâniște, iniște, orziște, trifoiște, bradiște, fagiște, pruniște* etc. sau *barabóîște, grâniște, iniște, órziște, trifóîște, brádiște, fágiște, prúniște* etc.

Notă. Material, Șt. Pașca valorifică răspunsurile primite la întrebările de sub pozițiile: [109] = „Ce numire poartă un loc acoperit cu pădure de: a) *stejar*, b) *fag*, c) *brad*, d) *aluni*, e) *frasini*, f) *paltini*, g) *arini*, h) *răchiți*, i) *sălcii*, j) *plopi*? Să se dea numele locurilor unde se găsesc în comună asemenea păduri!”; [110] = „Cum se numește un loc unde se găsesc mulți: a) *pruni*, b) *nuci*, c) *cireși*, d) *curpeni*, e) *rugi*, f) *rogoz*, g) *trestie*? Dați numele locurilor unde se găsește în comună fiecare din acestea!; [111] = „Cum se numește un loc cultivat cu: a) *în*, b) *cânepă*, c) *grâu*, d) *vie*, e) *porumb* (*cucuruz*), f) *cartofi*? Dați numele locurilor din comună unde se cultivă fiecare din acestea!”, din Chest. MLR 1930, regretând „că am limitat, acum 15 ani, investigația noastră numai asupra plantelor mai cunoscute și răspândite în toate regiunile și nu am cerut corespondenților indicații și asupra unor plante mai rare sau mai puțin cunoscute, ca *afină*, *cer*, *corn*, *dud* (*frăgar*), *leurdă*, *mesteacăn*, *orz*, *ovăz*, *papură*, *secară*, *sorb* etc. etc.” (Pașca 1948/61, notele 2 și 3).

3. În al treilea rând, n-am înțeles și nu înțelegem de ce redacția MDA a considerat formele lexicale **barabóîște** (atestată, pentru prima dată, nu în „DR. X, 65”, ci în DR XI/65, 83, f ă r ă m e n ț i o - n a r e a a c c e n t u l u i), pe de o parte, și **barabúliște** [sic!], pe de altă parte, ca reprezentând două unități lexicale independente din moment ce ni se spune că derivatul *barabóîște* < **barabói**² + *-iște*? Dacă, însă, **barabói** este considerat(ă), g r e ș i t, (și) variantă lexicală a regionalismului **barabúlă** (vezi, *supra*, nota lexicografică nr. 5, sub I.2.2. și 2.2.1.), atunci, logic și legic (dar, desigur, tot greșit) și derivatul **barabóîște** nu poate fi interpretat ca un alt cuvânt, ci numai și numai ca variantă lexicală a derivatului **barabúliște**, caz în care **barabóîște** nu mai este sinonim al formei-titlu **barabúliște**.

Notă. În realitate, însă, nu forma **barabuliște** (pentru care, vezi, *supra*, I.1.) trebuia și trebuie (în DLR, s. n., litera **B**) considerată „formă (= cuvânt)-titlu”, ci forma **baraboîște** (cu accentul neatestat) sau ***baraboîște** (cu accentul aparținând redacției, fapt pentru care l-am însoțit de un asterisc) trebuie să se bucure de acest statut lexicografic, iar **barabuliște**, de statutul de variantă lexicală.

4. În al patrulea rând, n-am înțeles de ce forma lexicală **barabuliște** din DA 1913/482 (vezi, *supra*, I.1.), formă reținută (greșit, însă) ca variantă accentologică în DELR 2011/188, a fost omisă din structura articolului **barabuliște** (vezi, *supra*, I.2.)?!

5. În al cincilea rând, suntem obligați să întrebăm dacă formele lexicele **b i z a r** accentuate: **barabóiște** (în MDA) și **barabuliște** (în MDA și DELR; în dicționarul etimologic academic și cu varianta, normal accentuată, *barabuliște*) sunt reale sau ele aparțin celor două redacții?!

Note:

a. Aceeași întrebare de sub 5. o adresăm, desigur, și redacției DOOM 2005/75 care redactează (și) următorul articol:

„**barabuliște** (reg.) s. f., g.-d. art. *barabuliștii*; pl. *barabuliști*”.

b. Am considerat și vom continua să considerăm ca fiind ciudate formele accentuate **barabóiște**, **barabóiștină** (vezi următoarea notă lexicografică) și **barabuliște**, deoarece, știut este, în cazul derivatelor sufixale accentul cade, de regulă, pe sufix și nu pe baza derivatului, cum, în pronunția noastră lingvistică, ne-a învățat marele lingvist Emil Petrovici. A se vedea în acest sens, pentru derivatele cu sufixele colective și locale, termenii: **fasoliște**, **grâniște**, **mălăiște**, **orziște**, **oveziște**; **porumbiște**, **cucuruziște**, **tuleiște**, **mălăiște**, **ciocăliște**, **păpușoiște**; **trifoiște**, **luheriște**, **bodorchiste**; **luțerniște**, **trifoiște** etc., forme lexicele înregistrate, *f o n e t i c*, de Emil Petrovici drept răspunsuri la întrebările lexicele onomasiologice pentru pozițiile [5169] = „holde, semănături de grâu, orz, grâie [...]”; [5165] = „/miriște//; ciocănărie, cucuruzaștină, mălăină”; [5256] = „trifoiște”; [5254] = „luțerniște” din Chest. ALR II 1988, răspunsuri publicate, *n e i n t e r p r e t a t i v*, în ALR II 1956, hărțile: 39, 119, 140 și 142.

În toate cele patru hărți lingvistice neinterpretative consultate nu am întâlnit niciun derivat cu sufixul *-iște* accentuat pe tema derivatului, fapt pentru care consider formele **barabóiște**, **barabóiștină** și **barabuliște** ca aparținând, din păcate, în exclusivitate redacțiilor DOOM, MDA și DELR, fiind, de fapt, falsuri lingvistice ca atâtea altele, adăpostite în marele și micul nostru dicționar academic.

c. Pentru derivatele: **barabuliște**, **cartofiște**, **hadaburciște** și **handrabuciște**, a se vedea ALRR–Bas. 2003, p. 300–301, h. 529 = *Teren cultivat cu cartofi*.

6. În al șaselea (și ultimul) rând, redacția bucureșteană a DLR (s. n.), litera **B** va redacta două articole lexicografice independente sau un singur articol lexicografic independent în funcție de cum va redacta formele lexicale **barabói** și **barabúlă** (vezi nota lexicografică anterioară), pe de o parte, iar, pe de altă parte, în privința accentuării formelor **baraboîște** și **barabuliște** va proceda, desigur, în conformitate cu normele de redactare în vigoare.

7. BARABOIȘTINĂ

I. Articol lexicografic:

În MDA 2001/213, este lucrat următorul articol lexicografic:

„**baraboîstină** sf [At: DR. XI, 65/ Pl: ~ne/ E: **baraboi**² + -iștină] (Reg) Barabuliște”.

II. Observații:

1. În primul rând, întrebăm dacă forma de pl. *barabóiștine* este o formă reală sau și ea (precum formele de pl.: *barabóiști* și *barabúliști*) este o creație a redacției MDA?

2. În al doilea (și ultimul) rând, în vederea redactării articolului *baraboîstină* în DLR (s. n., litera *B*), rog redactorul să parcurgă și precedenta noastră notă lexicografică.

8. BRIBÓI

I. Articole lexicografice:

1. În DA 1913/650, este lucrat următorul articol lexicografic:

„**BRIBÓIU** s. m. (Bot.) *Géranium alpestre*. – (Brașov și Ban.) Plantă ierboasă cu flori purpurii, uscate. Crește prin păduri și văi umbroase. Se mai numește și fratele-briboiului. PANȚU, PL. *O vrut mama să mă bată C-o jordiță de briboiu, Să mă-nvețe la războiu*. HODOȘ, P. P. 93; cfr. 192”.

2. În MDA 2001/318, este lucrat următorul articol lexicografic:

„**briboi** sm [At: HODOȘ, P. P. 93/ Pl: ~/ E: nct] **1** (Bot; reg; șis fratele ~ului) Plantă [...] (*Geranium silvaticum*) Si: *baerile-inimii, grehetin, pliscariță, pliscu-cocorului, sovârf*. **2** (Bot; reg) Iarba vântului (*Geranium columbinum*). **3** Priboi”.

3. În DELR 2011/440, la *Indice*, este lucrat următorul articol lexicografic de trimitere: „*briboi* v. *priboi*”.

II. Observații:

1. În primul rând, trebuie precizat că nu am realizat o documentare, riguroasă, a surselor și a (geo)sinonimelor menționate în cele două articole lexicografice reproduse sub I.1. și 2.

2. În al doilea rând, vom preciza că, etimologic, termenul botanic regional **bribói** a fost discutat de regretatul nostru mare lingvist Andrei Avram în următoarea notă etimologică, pe care, constituind obiectul hotărâtor privind redactarea prezentei note lexicografice, o vom reproduce integral:

„**BRIBOI**. Este numele popular al mai multor plante din familia *Geraniaceae* (în DA numai *Geranium alpestre* «plantă ierboasă cu flori purpurii, uscate»; vezi însă Borza, DE, 76–77). Cuvântul – fără etimologie în DA – este discutat de Emil Suci, LR XXIX, 1980, 5, p. 552, care scrie: «Nici unul dintre dicționare [sunt menționate patru – n. n.] nu îi indică etimologia, deși ni se pare evident că este o variantă, datorată aferezei, a lui *a(m)briboi*, termen folosit în Moldova pentru a denumi pejma (= *Centaurea suaveolens*), plantă erbacee asemănătoare celei descrise mai sus. Pentru etimologia lui *ambrioi*, cf. tc. *amberbuy* (ȘIO II/1) «*Amberboa moschata*».

Nu credem că asemănarea la care se referă autorul precitat poate fi invocată pentru a susține că *briboi* provine din *ambriboi* (variante *abriboi*, fără [m], apare în DA însoțită de semnul întrebării). Împotriva explicației reproduse mai sus pledează însă în mod decisiv constatarea că, în timp ce *ambriboi* este atestat într-o lucrare despre Basarabia publicată pe la sfârșitul secolului al XVIII-lea și într-un text scris care nu poate fi localizat decât în Moldova sau în Muntenia (HEM I, p. 720–721), *briboi* este cunoscut și în regiuni în care prezența unui împrumut din turcă nu este probabilă: răspândirea indicată în DA este «Brașov și Ban.»; ca nume popular pentru *Geranium columbinum* [sic; la Borza, DE, p. 76, *columbinum*] a fost înregistrat în Țara Lăpușului (Pamfil Bilțiu, *Poezii și povești populare din Țara Lăpușului*, București, 1990, p. 518); glosat «baraboi» apare într-o listă de cuvinte culese din fostul raion Sighet (Felicia Oșianu, *Lexic regional I*, p. 11).

Având în vedere cele arătate, ne raliem părerii conform căreia *briboi* nu este decât o variantă a lui *priboi* (< bg. *пpибоѝ*, DLR, s.v. *priboi*¹).

Așa este tratată forma în discuție în CDER, nr. 6811, și în DLR (în acest din urmă dicționar *briboi* figurează, s.v. *priboi*¹, ca variantă numai a numelui de instrument, nu și a numelui de plantă). Transformarea lui *priboi* (varianta cea mai răspândită) în *briboi*, prin asimilare, nu pune probleme. În ce privește sensul, evoluția de la «unealtă de oțel în formă de bară, cu unul dintre capete conic, care servește la perforarea sau la lărgirea găurilor» la «numele mai multor specii de plante erbacee din familia geraniaceelor» (DLR) este ușor de admis, căci «fructul geraniaceelor seamănă cu un cioc de cocostârc» (Valeriu L. Bologa, DR V, 1927–1928, p. 482); de notat că *priboi* din terminologia botanică are sinonime ca *pliscul-cucoarei*, *ciocul-berzei*, *ciocul-păsării* (Borza, DE, p. 76; DLR, s.v. *priboi*¹, II)” (Avram 2001/54–55).

4. În al patrulea rând, suntem într-un totu de acord că etimologia avansată de eminentul nostru cercetător al elementelor lexicale românești de origine turcă este neconvingătoare, fapt pentru care chiar autorul ei a abandonat-o, nereținând-o în Suciu 2006, o antologie de note și articole etimologice publicate „de-a lungul anilor”.

5. În al cincilea rând, considerăm și noi că explicația dată de Emil Suciu este inacceptabilă, dar nu pentru că termenul *botanic bribói* „este cunoscut și în regiuni în care prezența unui împrumut din turcă nu este probabilă” (ceea ce este, desigur, adevărat), ci numai și numai pentru că, pe de o parte, forma lexicală regională în discuție a fost atestată (după a noastră informație) doar (exceptând sursa: „HODOȘ, P. P. 93, 192”) în regiuni transilvănene în care a fost atestat și *barabói* = „*Chaerophyllum bulbosum*” (termen botanic pentru care, vezi, *supra*, nota lexicografică nr. 5.), iar, pe de altă parte, numai și numai pentru că, în aceste zone, la data efectuării anchetelor lingvistice pentru ALR II, termenul (tehnic) *priboi* nu era întrebuințat. La întrebarea lexicală onomasiologică pentru poziția [6593] = „*priboi*, pl.” din *Chest. ALR II* 1988, Emil Petrovici a înregistrat termeni precum: *jucastău*, *licastău*, *licostău*, *lacastău*, *dorn*, *găurar*, *găuritor* etc., geosinonime pentru care vezi, neinterpretativ și interpretativ, ALR II 1956, h. 545, ALRM II 1967, h. 365, precizând că în punctele de anchetă 130 și 141 s-a înregistrat forma lexicală *bribói*, formă care, într-adevăr, este o variantă lexicală a lui *pribói* < bg. *пpобой*, înregistrată, pe baza sursei: „ALRM SN I h 365”, în DLR 1984/1386, dar care, nemotivat (ca de

atâtea alteori), lipsește din MDA 2001 ca articol lexicografic de trimitere, consemnându-se, în schimb, total greșit, în cadrul articolului **bribói** (vezi, *supra*, I.2.), sensul „3 Priboi”.

6. În al șaselea rând, vom observa și preciza că Felicia Oșianu (pe baza materialului lexical cules din comunele maramureșene: *Berbești, Breb, Budești, Călinești și Desești*) redactează următorul articol:

„**bribói** s. m. = baraboi. *Foaie verde de briboi, / Și la stânga să-i dăm doi*” (Oșianu 1960/11).

În legătură cu precitatul articol trebuie, neapărat, subliniat faptul că semnificantul (=, tradițional, cuvântul) **r e g i o n a l** **bribói** a fost glosat, **s i n o n i m i c**, prin **l i t e r a r u l** **baraboi**, care corespunde termenului științific (= latinesc): „*Chaerophyllum bulbosum*”, cum aflăm din dicționarele noastre normative: DA, DL 1955, DM, DEX și DOOM (vezi, în acest sens, precedenta notă lexicografică).

Notă. Precizăm că sursele: Hodoș 1892/99, 192 și Bilțiu 1990/518 nu le-am verificat.

7. În al șaselea (și ultimul) rând, vom preciza că, etimologic = formal și semantic (= semasiologic), forma lexicală **bribói**, ca termen **b o t a n i c**, este o variantă lexicală a termenului botanic (literar) **barabói** și nu a termenului tehnic **priboi**¹ (I.), termen care are și el o variantă lexicală **bribói**. Pentru ambele variante trebuie redactate două articole lexicografice de trimitere:

a. **bribói**¹ s. m. v. **baraboi**.

b. **bribói**² s. n. v. **priboi**.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE. SIGLE

- ALR II 1956, 1961, 1965, 1966 = *Atlasul lingvistic român*. Partea a II-a, serie nouă, de Emil Petrovici, redactor principal: Ioan Pătruț, vol. I, 1956, vol. III, 1961; vol. IV, 1965, vol. V, 1966, București, Editura Academiei.
- ALRM II 1956, 1967 = *Micul Atlas lingvistic român*. Partea a II-a, serie nouă, de Emil Petrovici, redactor principal: Ioan Pătruț, vol. I, 1956, vol. III, 1967, București, Editura Academiei.

- ALRR–Bas. 2002, 2003 = Academia de Științe a Republicii Moldova, Institutul de Lingvistică, *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Basarabia, Nordul Bucovinei, Transnistria*, vol. III, 2002 de Vasile Pavel, Valeriu Scifos, Constantin Strugăreanu, vol. IV, 2003, de Vasile Pavel, Valentina Corcimari, Albina Dumbrăveanu, Valeriu Scifos, Stela Spînu, Rubin Udler, Chișinău, Firma Editorial-Poligrafică „Tipografia Centrală”.
- Avram 2001 = Andrei Avram, *Noi contribuții etimologice*, București, Editura Univers Enciclopedic (colecția „Etymologica” 7), 2001.
- Bilțiu 1990 = Pamfil Bilțiu, *Poezii și povești populare din Țara Lăpușului*, București, 1990.
- Chest. ALR I 1989 = *Chestionarul Atlasului lingvistic român I*, elaborat [...] de Sever Pop și editat [...] de Doina Grecu, I. Măriei, Rodica Orza și S. Vlad; coordonator: I. Măriei, Universitatea din Cluj-Napoca, Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”, 1989.
- Chest. ALR II 1988 = *Chestionarul Atlasului lingvistic român II*, elaborat [...] de Emil Petrovici și editat [...] de Doina Grecu, I. Măriei, Rodica Orza și S. Vlad; coordonator: I. Măriei, Universitatea din Cluj-Napoca, Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”, 1988.
- Chest. MLR 1930 = [*Chestionarele Muzeului Limbii Române*, coordonate de Sextil Pușcariu, directorul institutului], vol. IV: *Nume de loc și nume de persoană*, Cluj, Tiparul Institutului de Arte Grafice „Ardealul”, 1930.
- CL = „Cercetări de lingvistică”, Academia Republicii Populare Române, Filiala Cluj, Institutul de lingvistică, Editura Academiei Republicii Populare Române, anul I, 1956 și urm.
- CSP V = „Caietele Sextil Pușcariu” V *Actele Conferinței Internaționale „Zilele Sextil Pușcariu”*. Ediția a V-a, Cluj-Napoca, 9–10 septembrie 2021, Cluj-Napoca, Scriptor–Argonaut, 2021.
- DA 1913, 1934, 1940 = Academia Română, *Dicționarul limbii române*. Sub conducerea lui Sextil Pușcariu, Tomul I, partea I: **A–B**, 1913; tomul II, partea I: **F–J**, 1934; tomul I, partea II: **C**, 1940, București.
- DELR 2011–2015 = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționarul etimologic al limbii române*, vol. I, **A–B**, București, Editura Academiei Române, 2011; volumul II. Litera **C**, partea 1: **Ca–Cizmă**, București, Editura Academiei Române, 2015.
- DEX 1975 = *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Editura Academiei Române, 1975.
- DEX 1996 = *Dicționarul explicativ al limbii române*, ed. II, București, Editura Univers Enciclopedic, 1996.
- DL 1955 = *Dicționarul limbii române literare contemporane*, vol. I: **A–C**, București, Editura Academiei Române, 1955.
- DLR 1965–1968, 1984 = Academia Română, *Dicționarul limbii române* (DLR), serie nouă, tomul VI, litera **M**, 1965–1968; tomul VIII, partea a 5-a, litera **P: presin–puzzolană**, 1984, București, Editura Academiei.

- DM 1958 = *Dicționarul limbii române moderne*, București, Editura Academiei Române, 1958.
- DMR 2010 = Academia Română, Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”, *Magyar-román szótár = Dicționar maghiar-român*, vol. I: **A–J**, București, Editura Academiei Române, 2-10.
- DOOM 2005 = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic, 2005.
- DR = „Dacoromania”. Buletinul Muzeului Limbei Române, condus de Sextil Pușcariu, Cluj, I, 1920–1921 și urm.
- Dragu 1973 = Gh. Dragu, *Toponimie geografică*. (Partea I-a), București, Centrul de multiplicare al Universității din București, 1973.
- DRM 1964 = Academia Republicii Populare Române, Filiala din Cluj, Institutul de Lingvistică, *Dicționar român-maghiar = Român-magyar szótár*, vol. I: **A–L**, București, Editura Academiei, 1964.
- Gálffy, Márton 1965 = Gálffy Mózes, Márton Gyula, *Tájszók Kalotaszegről és környékéről (Glosar dialectal din regiunea Izvorul Crișului Repede și împrejurimi)*, în Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj, *Studii de lexicologie*, Cluj, 1965.
- Gămulescu 1974 = Dorin Gămulescu, *Elemente(le) de origine sârbocroată ale vocabularului dacoromân*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1974.
- Graur 1987 = Al. Graur, *Dicționar de cuvinte călătore*, București, Editura Albatros, 1987.
- Hodoș 1892 = Enea Hodoș, *Poezii populare din Banat*, Caransebeș, 1892.
- Király 1990 = Király Francisc, *Contacte lingvistice*, Timișoara, Editura Facla, 1990.
- LB 1825 = *Lexicon românesc-lătesc-unguresc-nemțesc, care de mai mulți autori, în cursul a trideci și mai multor ani s-au lucrat*, seu: *Lexicon valachico-latino-hungarico-germanicum quod a pluribus auctoribus decursu triginta et amplius annorum elaboratum est*, Budae, 1825. (vezi, acum, și ediția emendată și prelucrată electronic, coordonată de distinsa cercetătoare clujeană Maria Aldea.)
- Mării 1966 = I. Mării, *Note lexicale și etimologice*, în CL, XI, 1966, nr. 1, p. 117–119 (nota **3**, = **marvă**).
- Mării 2005 = I. Mării, *Note și studii de etimologie lexicală dacoromână*, București, Editura Academiei (colecția „Etymologica” 17), 2005.
- MDA 2001; 2002; 2003, III; 2003, IV = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, vol. I, **A–C**, 2001; vol. II, **D–H**, 2002; vol. III, **I–Pr.**, 2003; vol. IV, **Pr.–Z**, 2003, București, Editura Univers Enciclopedic.
- Mihail 2000 = Zamfira Mihail, *Etimologia în perspectivă etnolingvistică*, București, Editura Univers Enciclopedic (Colecția „Etymologica” 6), 2000.
- Moroianu 2021 = Cristian Moroianu, *Reflectări ale etimologiei multiple în DA*, în CSP, V, 2021, p. 175–186.

- NALR–Ban. 1997 = *Noul Atlas lingvistic român pe regiuni. Banat*, de Eugen Beltechi, Ioan Faiciuc, Nicolae Mocanu, sub conducerea lui Petru Neiescu, vol. II, București, Editura Academiei, 1997.
- NALR–Criș. 2011 = *Noul Atlas lingvistic român. Crișana*, de Dorin Urițescu (coordonator), Ionel Stan și Gabriela Violeta Adam, Lăcrimioara Oprea, Veronica Ana Vlasin, vol. III, București, Editura Academiei Române, 2011.
- NALR–Maram. 1971 = *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Maramureș*, de Petru Neiescu, Grigore Rusu, Ionel Stan, vol. II, București, Editura Academiei, 1971.
- NALR–Mold. Bucov. 2007 = *Noul Atlas lingvistic român pe regiuni. Moldova și Bucovina*, de Vasile Arvinte, Stelian Dumistrăcel, Ion A. Florea, Ion Nuță, Adrian Turculeț și Luminița Botoșineanu, Doina Hreapcă, Florin-Teodor Olariu, vol. III, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2007.
- NALR–Munt. Dobr. 2001 = *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Muntenia și Dobrogea*, de Teofil Teaha, Mihai Conțiu, Ion Ionică, Paul Lăzărescu, Bogdan Marinescu, Valeriu Rusu, Nicolae Saramandu, Magdalena Vulpe, vol. III, București, Editura Academiei Române, 2001.
- NALR–Olt. 1974 = *Noul Atlas lingvistic român pe regiuni. Oltenia*, de Teofil Teaha, Ion Ionică, Valeriu Rusu, sub conducerea lui Boris Cazacu, vol. III, București, Editura Academiei, 1974.
- NALR–Transilv. 2002 = *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Transilvania*, de Grigore Rusu, Viorel Bidian, Dumitru Loșonți, vol. III, București, Editura Academiei Române, 2002.
- Oșianu 1960 = Felicia Oșianu, [Glosar dialectal din] *Raionul Sighet, comunele: Berbești, Breb, Budești, Călinești, Desești*, în *Lexic regional*, [vol. I], București, Editura Academiei, 1960.
- Pașca 1948 = Șt. Pașca, *Contribuții toponomastice. 1. Apelative topice derivate cu sufixe colective și locale de la nume de plante*, în DR, XI, 1948, p. 60–83.
- Seche 1969 = Mircea Seche, *Schiță de istorie a lexicografiei române*, vol. II, București, Editura științifică, 1969.
- Sfarghiu 2005 = Otilia și Vasile Sfarghiu, *Regionalisme din Câmpulung Moldovenesc*, Câmpulung Moldovenesc, Editura Amadoros, 2005.
- Suciu 2006 = Emil Suciu, *Cuvinte românești de origine turcă*, București, Editura Academiei Române (colecția „Etymologica” 21), 2006.
- Tamás 1966 = Tamás Lajos, *Etymologisch-historisches Wörterbuch der ungarischen Elemente im Rumänischen (unter Berücksichtigung der Mundartwörter)*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1966.
- Todoran 1960 = Romulus Todoran, *Graiul din Vâlcele*, în *Materiale și cercetări dialectale*, vol. I, București, Editura Academiei, 1960, p. 29–126.

LEXICOGRAPHICAL NOTES

(Abstract)

The author presents 8 lexicographical notes: (1) **aghéu**; (2) **aláu**, **aloávă**, **hală²**; (3) **badaliúrce**; (4) **bandrabúrcă**; (5) **barabói**, **barabúlă** etc.; (6) **baraboiște** = **barabuliște**; (7) **baraboștină**; (8) **bribói**. Directly, these notes critically (but **not** criticisizingly) refer to MDA, in the second section dedicated to commentaries; indirectly, they refer, based on the files collected, to the editing of the DLR, the old series (= DA) and also DLR, the new series.

CUVINTE-CHEIE: *lexicografie, lexicologie, etimologie, aghéu; aláu, aloávă, hală²; badaliúrce; bandrabúrcă; barabói, barabúlă* etc.; *baraboiște* = *barabuliște; baraboștină; bribói*.

KEYWORDS: *lexicography, lexicology, etimology, aghéu; aláu, aloávă, hală²; badaliúrce; bandrabúrcă; barabói, barabúlă* etc.; *baraboiște* = *barabuliște; baraboștină; bribói*.

*Institutul de Lingvistică și Istorie Literară
„Sextil Pușcariu” al Academiei Române
Cluj-Napoca, str. E. Racoviță, 21*